

PRAVIETISKO RAKSTU TULKOŠANA

SABATA PĒCPUSDIENAI

NEDĒĻAS PĒTĪJUMIEM:

Jes.65:17; Marka 1:15; Rom.2:14–16; Efez.2:8,9; Jēk.2:14–26; 1.Jāņa 5:12,13.

ATMIŅAS PANTS:

“Un iesākdams no Mozus un no visiem praviešiem, viņš tiem izskaidroja visus rakstus, kas par viņu rakstīti.” (Lūkas 24:27)

Mēs kā Septītās dienas adventisti ticam, ka Elenai Vaitai bija pravieša gara dāvana. Tomēr rodas jautājums: Kā viņas raksti tulkojami?

Lai gan ticam, ka viņas inspirācija nevis viņas autoritāte, ir vienā līmenī ar Vecās un Jaunās derības praviešiem, tomēr, tulkojot viņas rakstīto, jāpielieto tie paši tulkošanas principi kā Svētajiem rakstiem. Patiesi, Bībeles tulkošanā izmantotos principus var pielietot arī tulkojot Elenas Vaitas rakstus, lai gan Bībeles autoritāte ir lielāka kā pravieša gara autoritāte. Kā piemēru no tieslietu sistēmas varētu minēt, ka iespējams pielietot vienādus principus, skaidrojot gan Augstākās tiesas, gan kādas zemāk esošas tiesas lēmumus, bet galu galā lielākā autoritāte tomēr tiek piešķirta Augstākajai tiesai.

NEDĒĻAS TĒMA ĪSUMĀ:

Kā ekseģēze atšķiras no homilētiskas bibelisko rakstu vietu izmantošanas? Kādēļ konteksts ir tik svarīgs? Vai cilvēki, kas nekad nav dzirdējuši evaņģēlija vēsti, var tapt glābti? Kā žēlastības valstība atšķiras no slavas valstības?

(Lūdzu, iepazīstieties ar šīs nedēļas tēmu, lai sagatavotos Bībeles studijām 14.martā.)

EKSEĢĒZE

Ekseģēze attiecināma uz kādas rakstu vietas oriģinālo nozīmi. Tas nozīmē koncentrēties uz to, ko autors vēlējis pavēstīt, un ko attiecīgā rakstu vieta nozīmēja oriģināla lasītājiem.

Kāda ir Rom.2:14–16 ekseģēze, jeb oriģinālā nozīme? Salīdzināšanai – Ecēh. 3:17–19; Rom.10:12–17.

Nav šaubu, ka Debesu valstībā būs cilvēki, kas nekad nebūs dzirdējuši evaņģēlija vēsti. „Pagānu vidū ir tādi, kas nezinādami pielūdz Dievu, tādi, kuriem cilvēki nekad nav nesuši gaismu, bet kas tomēr neies bojā. Kaut arī nepazīdami Kunga bauslību, viņi tomēr ir dzirdējuši Dieva balsi runājam dabā un ir darījuši to, ko prasa bauslība. Viņu darbi liecina, ka Svētais Gars ir skāris sirdis, un viņi ir atzīti par Dieva bērniem.” (Elena Vaita, „Laikmeta Ilgas”, 526.lpp.)

Ir gadījumi, kad Dievs, neizmantojot vēstnešus, aizskar un izglābj cilvēkus pagānu zemēs. Tomēr viņi tiek glābti tādēļ, ka viņu sirdis aizskāris Svētais Gars, un viņi šim aicinājumam ir atbilstoši atsaukušies, kas arī atklājas viņu darbos. Viņi netiek glābti tikai tāpēc, ka dzīvojuši saskaņā ar savu sirdsapziņu. Tādā gadījumā viņi būtu glābti bauslības ievērošanas dēļ, bet Jaunajā Derībā šāda iespēja tiek skaidri noraidīta (Rom3:28; Gal.2:16). Rom.2:11–16 tiek aplūkots jautājums par jūdu un pagānu atbildību nevis glābšanu. Faktu, ka Dievs nesprīž pēc cilvēka stāvokļa (11.p.), ilustrē Pāvila teiktas Rom.2:12: „Kas bez likuma grēkojuši, bet likuma ies bojā, bet kas grēkojuši, pazīdami likumu, pēc likuma tiks tiesāti.” Apzīmējums „bez likuma” attiecināms uz pagāniem, kam nav rakstītā likuma, kas izraēliešiem tika pasniegts Sinaja kalnā. Tomēr tie ies bojā, bet nevis tāpēc, ka viņiem nebija rakstītā likuma, bet gan tādēļ, ka viņi ir grēcinieki, kas pārkāpuši likumu prasību, kas „ierakstīta viņu sirdīs” (15.p.).

Tiesā jūdi un pagāni tiks tiesāti un sodīti atbilstoši to attiecīgajiem likumiem – jūdiem tas būs rakstītais likums, turpretī pagāniem tas būs likums, kas „ierakstīts viņu sirdīs”. Pagāniem sirdsapziņa pildīja to pašu funkciju kā jūdiem rakstītais likums. Svētajos rakstos skaidri paziņots, ka „nav neviena taisna” (Rom.3:10). Tas nozīmē, ka gan jūdi, gan pagāni ir grēcinieki, un viņi var tapt glābti tikai vienā veidā – nevis ievērojot kādu likumu, bet tikai caur Jēzus nāvi pie krusta.

Cik droša vadītāja ir jūsu sirdsapziņa? Vai sekošana sirdsapziņai vienmēr nodrošina pareizā lēmuma pieņemšanu? Pamatojiet savas atbildes ! _____

HOMILĒTIKA

Homilētika ir sludināšanas māksla. Mācoties homilētiku, cilvēks apgūst svētrunas sagatavošanas pamatus un kā sludināšanā izmantot Svētos rakstus. Dažreiz mācītāji, lai uzsvērtu kādu domu vai ideju, svētrunā izmanto kādu rakstu vietu, neatsaucoties uz tās oriģinālo nozīmi. To dēvē par Svēto rakstu homilētisku pielietojumu.

Par kādu valstību Jēzus sludināja Marka 1:15? _____

Valstība, kuru Jēzus tajā brīdī sludināja, bija žēlastības valstība, kuru Viņš nodibināja Savā pirmajā adventē. Bet šo rakstu vietu var attiecināt arī uz situāciju šodien. Mācītājs Sabata rītā draudzei var sacīt: „Visi laika pravietojumi ir piepildīti, Dieva valstība ir tuvu atnākusi”. Turpinājumā viņš varētu skaidrot, ka šodien nepieciešams nožēlot grēkus un ticēt evaņģēlijam. Tomēr šis sludinātais runātu nevis par žēlastības valstību, bet gan slavas valstību, ko Kristus atklās ar Savu otro atnākšanu. Pirmais Marka 1:15 tulkojuma variants ir ekseģēze, bet otrais ir homilētika.

Saskaņā ar Marka 1:17, kādu dienu Jēzus, ejot gar Galilejas jūras krastu, ieraudzīja Sīmani un Andreju metam jūrā tīklus (viņi bija zvejnieki). Jēzus tiem sacīja: „Nāciet man pakaļ, es jūs darišu par cilvēku zvejniekiem”, un viņi nekavējoties pameta savus tīklus un Viņam sekoja.

Šodien mācītājs Marka 1:17 minēto varētu izmantot, lai aicinātu savas draudzes locekļus sekot Jēzum, jo tikai Viņš var mūs padarīt par „cilvēku zvejniekiem”. Ekseģēzes nozīmē šī rakstu vieta attiecināma uz Sīmani un Andreju, bet homilētiskajā nozīmē to var attiecināt uz katru kristieti, jo Jēzus vēlas, lai mēs visi kļūtu par „cilvēku zvejniekiem” (Mat.18:19,20).

Elena Vaita Svētos rakstus bieži lietoja homilētiskajā nozīmē. Viņa bija ie-
grimusi bībeliskajā valodā, un, runājot vai rakstot, izmantoja bībelisko valodu un rakstu vietas, lai draudzei veiksmīgāk paustu vēsti, kuru bija saņēmusi no Dieva. Piemēram, grāmatā „Audzināšana” Elena Vaita iekļāvusi nodaļu par fizioloģijas pētīšanu. Par labu stāju viņa raksta: „Starp pirmajām lietām, pēc kurām jācenšas, būtu pareizs ķermeņa stāvoklis sēžot un stāvot. Dievs cilvēku radījis taisnu un Viņš vēlas, lai tam ir ne tikai fiziskais, bet arī intelektuālais un morāliskais labums, grācija un pašsavaldīšanās, drosme un pašapziņa, kuru lielā mērā veicina taisna stāja.” („Audzināšana”, 202.lpp.) „Dievs cilvēku radījis taisnu” ir citāts no Sal.Māc.7:29, bet, kad Salamans sarakstīja šo grāmatu, viņš runāja par taisnīgumu, nevis taisnu stāju.

LAIKS UN VIETA

Būtisks bibeliskās interpretācijas princips ir izpētīt laiku un apstākļus, kad attiecīgā rakstu vieta tika sarakstīta, un kurš to sarakstīja.

Kas aprakstīts Jer.4:23–26?

Lielākā daļa adventistu, lasot šo tekstu, domā par tūkstošgadi. Tomēr, kad Jeremija 600.gadā p.m.ē. to rakstīja, viņš nedomāja par tūkstošgadi. Konteksts attiecināms uz Jeruzalemes iznīcināšanu, kas norisinājās 586.gadā p.m.ē. 1.pantā Dievs Izraēla tautai sacīja: „Ja tu taisies atgriezies, Israēl, tad atgriezies pie Manis. Ja tu aizvāksi nejēdzīgos elkus projām no manām acīm, tad tu nekļūsi atstāta!“. Citiem vārdiem sakot, viņiem bija dots laiks un iespēja atgriezties. Ja viņi būtu izvēlējušies atgriezties pie Dieva, tie nebūtu nonākuši gūstā. Dievs caur Jeremiju lūdza Savai tautai atgriezties no ļaunajiem ceļiem, bet viņi atteicās klausīties. Viņš dzejiski aprakstīja tukšumu un pamestību, kas pārņems šo zemi viņu nepaklausības dēļ. Galvenais ir atcerēties, ka, cenšoties iztulkot vai izprast kādu rakstu vietu, jāņem vērā kad un kādos apstākļos attiecīgā rakstu vieta tika sarakstīta.

Tas, kas 586.gadā p.m.ē. notika ar Jūdeju un Jeruzalemi, ir priekšvēstnesis tam, kas nākotnē notiks ar visu pasauli. Kad atnāks Jēzus un visa pasaule tiks šķīstīta ar uguni, tas, kas rakstīts Jer.4:23–26, būs precīzs zemes apraksts tūkstošgades laikā. Tādējādi ekseģēzes interpretācijā Jer.4:23–26 attiecināms uz Jeruzalemes iznīcināšanu, bet simboliski to iespējams attiecināt arī uz tūkstošgades periodu. Tādēļ arī Elena Vaita, aprakstot situāciju uz zemes tūkstošgades laikā, citē Jeremija 4.nodaļu („Lielā cīņa”, 585.lpp.).

Arī lasot Elenas Vaitas rakstus, nepieciešams ņemt vērā attiecīgo laika periodu un apstākļus. Piemēram, 1897.gadā Elena Vaita rakstīja, ka „ir jāatskaitās par naudu, kas iztērēta divriteņu, kleitu un citu nevajadzīgu lietu iegādei” („Liecības sludinātājiem”, 398.lpp.)

Deviņpadsmitā gadsimta nogalē divritenis nebija ekonomisks pārvietošanās līdzeklis, bet drīzāk bagāto priekšrocība. Labākais agrīnais divritenis izmaksāja 150 dolāru. Salīdzinot ar mūsdienu cenām, tas bija ļoti dārgas automašīnas vērtībā. Tolaik cilvēki mēnešiem ilgi krāja un pat aizņēmas, lai varētu iegādāties šo luksusa preci. Tomēr dažu gadu laikā divritenis kļuva par noderīgu un salīdzinoši lētu pārvietošanās līdzekli, un Elena Vaita to vairs nepieminēja. Viņas nostāja šajā jautājumā balstījās uz bibelisko labas namturības principu. Ja viņa dzīvotu šodien, droši vien to attiecinātu arī uz citām lietām, par kurām vieglprātīgi tiek izdota nauda.

Laiks un apstākļi ir būtiski, ne tikai tulkojot inspirētos rakstus, bet arī visās dzīves jomās. Vai jūs esat pieļāvuši kļūdu un tiesājuši cilvēkus, neizzinot visus apstākļus?

TŪLĪTĒJS SATURS

Izlasiet Jes.65:17. Kas ir jaunās debesis un jaunā zeme, par kurām runā Jesaja? Vai tā ir jaunā zeme, kuru kristieši gaida parādāmiešiem nākotnē? _____

Šis rakstu vietas tūlītējā kontekstā Jesaja raksta: „Tur nebūs nedaudz dienu veca zīdaiņa, nedz arī cilvēka ar sirmiem matiem, kas neizdzīvo līdz galam savas mūža dienas; kā pats jaunākais mirs tas, kas vismaz simts gadu vecumā, un kādu tikai ap simts gadu vecu mirušo uzskatīs par lāsta skārtu grēcinieku” (20.p.). Nāve jaunajā zemē? Te nevar būt runa par jauno zemi, kas sekos tūkstošgadei. Tātad, kas ir 17.pantā minētā jaunā zeme?

Šajā rakstu vietā Jesaja apraksta „jaunu radību”, kas būtu radusies, ja, sekojot atbrīvošanai no Bābeles gūsta, Izraēla tauta būtu palikusi uzticīgi Dievam un piepildījusi dievišķo uzdevumu būt par gaismu pasaulei (Jes.42:6). Diemžēl tā nenotika, tādēļ šis pravietojums, kas bija ar nosacījumu, netika piepildīts. Šīs „jaunās debesis un jaunā zeme” nekad nekļuva par realitāti, tomēr šiem pantiem piemīt arī sekundāra nozīme, kas norāda uz jaunām debesīm un jaunu zemi, kas tiks nodibinātas pēc tūkstošgades. Bet tajās atpestītajiem nedzims bērni (Mat.22:30) un tur nebūs nedz asaru, nedz bēdu (Atkl.21:4), tādēļ jābūt uzmanīgiem, cik plaši atļaujam izvērsties savai iztēlei.

Grāmatā „Kristus līdzības” Elena Vaita raksta: „Tiem, kas pieņem Pestītāju, – lai arī cik patiesa būtu viņu atgriešanās – nekad nevajadzētu mācīt teikt vai justies, ka viņi ir glābti” (90.lpp.). Vai tas nozīmē, ka mēs nekad nevaram būt pārliecināti par savu glābšanu? 1.Jāņa 5:12,13. _____

Raugoties uz kontekstu, kādā šis teikums rakstīts, skaidri saprotams, ka viņa runā par to, vai cilvēks var zaudēt žēlastību arī pēc atgriešanās. Laikā, kad viņa dzīvoja, daudzi kristieši ticēja „vienreiz glābts, vienmēr glābts” teorijai. Un tieši šajā kontekstā viņa rakstīja: „Nekad mēs nevaram droši paļauties uz sevi vai justies pasargāti no kārdinājumiem” (90.lpp.).

Zināmais konteksts skaidri norāda, ka viņa runā par jautājumiem, kas skar pašpārliecinātību un kārdinājumiem pēc atgriešanās. Mēs nekad neesam pasargāti no kārdinājumiem, nekad nedrīkstam teikt, ka nevaram krist grēkā, ka esam glābti un tādēļ nodrošināti pret kārdinājumiem. Tomēr tas nenozīmē, ka Jēzū katru dienu no jauna mēs nevaram rast pārliecību par glābšanu.

Ja jūsu cerība glābšanai balstīta uz to, ko jūsu labā paveicis Jēzus, tad kā gan jūs nevarētu būt droši par savu glābšanu? No otras puses, ja jūs raugāties tikai uz sevi, kā jūs vispār varētu iegūt kādu pārliecību?

PLAŠĀKS SKATĪJUMS

Plašāks konteksts norāda uz to, kas par attiecīgo tēmu teikts citās rakstu vietās, ne tikai konkrētajā pantā. Tas var norādīt uz citu attiecīgās grāmatas nodaļu, visu grāmatu vai Svētajiem rakstiem kopumā.

Vai esam glābti tikai ticībā jeb mums nepieciešami arī darbi? (Efez.2:8,9; Jēkaba 2:14–26). Vai Pāvilam jautājumā par glābšanu radās konflikts ar Jēkabu? Kas par šo tēmu teikts sekojošajās rakstu vietās? Rom.3:21–28, 4:3; Gal.3:6–12. _____

Izpētot plašāko kontekstu Svētajos rakstos, to, kas citās rakstu vietās teikts par šo tēmu, atklāsim, ka Jēkabs neaizstāv labus darbus kā nosacījumu glābšanai. Viņš drīzāk uzstāj, ka pastāv divu veidu ticības – derīga un nederīga ticība. Pāvils runā par derīgo ticību, kurai seko labie darbi. Jēkabs runā par nederīgo ticību, kas aprobežojas intelektuālajā līmenī; ticību, kas ir tikai prāta sankcija.

Lai demonstrētu, ka tiekam taisnoti balsoties uz derīgo jeb patieso ticību, Pāvils kā piemēru min Ābramu. Jēkabs parādīja, ka Ābrama ticība bija patiesa, jo tā radīja labus darbus (paklausību). Tādēļ, lai taptu glābti, nepieciešama tikai ticība, derīga ticība, un uzvedība pierādīs, vai ticība ir derīga.

Arī lasot Elenas Vaitas darbus, uzmanība jāpievērš plašākam kontekstam ,t.i., visam, ko viņa par attiecīgo tēmu rakstījusi. Nedrīkst „izraut” teikumu vai divus no plašākā konteksta un izmantot tos kā argumentus. Piemēram, attiecībā uz jautājumu par gaļas ēšanu viņa izteikusi gan ļoti stingrus apgalvojumus, gan arī pārveidotus paziņojumus, kurus tāpat nepieciešams ņemt vērā, pētot attiecīgo tēmu. Piemēram, grāmatā „Counsels on Diet and Foods” viņa raksta: „Vēlams, lai diēta sastāvētu no dārzeņiem, augļiem un graudiem. Nedrīkst iekļaut ne grama gaļas. Ēst miesu ir pret dabiski. Mums jāatgriežas pie Dieva oriģinālā cilvēka radīšanas iemesla.” (380.lpp.) Jebkurš, kas izlasītu tikai šo apgalvojumu, secinātu, ka mēs nedrīkstam ēst gaļu. Tomēr dažas lappuses tālāk seko apgalvojums: „Gaļas iekļaušana cilvēka diētā nav visveselīgākais solis, tomēr es neiestātos par to, ka visiem jāatsakās no gaļas. Cilvēki, kuriem ir vāja gremošanas sistēma, bieži vien dārzeņus, augļus vai biežputras aizvieto ar gaļas ēdieniem.” (394.,395.lpp.; skat. arī piektdienas lasījumu). Pilnīgs un līdzsvarots ainojums, kas būtu noderīgs katram kristietim, kurš reliģiju uztver nopietni, rodas tikai tad, raugoties uz visu kopumu, ko viņa par attiecīgo tēmu rakstījusi, nevis tikai uz atsevišķiem citātiem vai izvilkumiem no teksta.

Lai gan nebūtu vēlams „gaļu un dzērienus” padarīt par mūsu reliģiju, Dievs ir devis brīnišķīgus padomus par diētu, kas var pozitīvi ietekmēt veselību. Vai jūs rūpīgi izvēlaties diētu un ieradumus? Vai tiešām vienmēr jānogaida, kamēr piemeklē kāda slimība?

TURPMĀKIEM PĒTĪJUMIEM:

Elenas Vaitas grāmatā „Ticība un darbi” izlasiet nodaļas „Kristus – mūsu Taisnīgums”, 35.–39.lpp., „Elena Vaita skaidri novelk robežas”, 41.–46.lpp., un „Ticība un darbi”, 47.–50.lpp.

Turpmākas vadlīnijas inspirētu rakstu tulkošanai:

Papildus šonedēļ jau apgūtajām vadlīnijām, nepieciešams (a) pētīt Viņa Vārdu, lūgt Svētā Gara vadību; (b) nodrošināt, ka izmantojam labus tulkojumus; (c) meklēt principus, kas ir universāli un attiecināmi uz visiem ļaudīm visās vietās un visos laikos; (d) būt gataviem paklausīt atklātajām patiesībām; (e) būt atvērtiem un gataviem atteikties no iepriekšējām nostājām; (f) izsargāties no ekstrēmami skaidrojumiem un tulkojumiem; (g) sadarboties ar pieredzējušiem cilvēkiem; un (h) izmantot veselo saprātu.

Elena Vaita par tēmu: „Vienreiz glābts, vienmēr glābts”:

„Nekas nav tik pret dabisku Dievam un tik bīstams cilvēka dvēselei kā lepnums un pašapmierinātība. No visiem grēkiem šis ir visbezcerīgākais un visnedziedināmākais. Pētera kritiens nebija pēkšņs, bet gan pakāpenisks. Pašpaļāvība viņu noveda pie uzskata, ka viņš jau ir glābts, un soli pa solim viņš turpināja šo lejupejošo ceļu, kamēr spēja noliegt savu Kungu. Nekad mēs nevaram droši paļauties uz sevi vai justies pasargāti no kārdinājumiem. Tiem, kas pieņem Pestītāju, lai arī cik patiesa būtu viņu atgriešanās, nekad nevajadzētu mācīt teikt vai justies, ka viņi ir glābti. Tas ir nepareizs virziens. Katram gan vajadzētu mācīt, lai tas uztur sevī cerību un ticību, tomēr pat tad, kad nododamies Kristum un zinām, ka Viņš mūs pieņem, mēs neesam nepieejami kārdinājumiem.” (Elena Vaita, „Kristus līdzības”, 90., 91.lpp.)

JAUTĀJUMI PĀRRUNĀM:

1. Izpētiet iepriekšminētā Elenas Vaitas citāta kontekstu. Tagad izlasiet šo pašu apgalvojumu, kur pavēlēts neteikt, ka esam glābti. Ir tik viegli atdalīt vienu apgalvojumu vai teikumu no kopējā konteksta, radot pilnīgi jaunu izpratni nevis to, kas sākotnēji bija iecerēts. Kādēļ vienmēr jāuzmanās nelietot apgalvojumus ārpus to kopējā konteksta? Vai jūs varētu minēt piemērus, kā cilvēki to ir darījuši? Kādēļ tas ir tik liels kārdinājums?

2. Vai ir arī citi veidi, kādos Elenas Vaitas rakstītais ticis nelietīgi vai nepareizi izmantots? Kā iespējams izvairīties neatteikties no visa kopuma tikai tāpēc, ka tas nav pienācīgi pielietots?

3. Pārdomājiet, kas mums ir iedots caur Elenas Vaitas sniegtajiem veselības padomiem! Kādas svētības, tos pareizi pielietojot, iespējams iegūt? No kādām amatām jācenšas izvairīties?